

**Prof. JUDr. Marek Števček, PhD., Právnická fakulta Univerzity Komenského
v Bratislave**

Trnavská univerzita v Trnave	
Právnická fakulta	
Dátum:	10. 01. 2018
Číslo:	VR 105-2018
Prílohy:	1

Spectabilis

Doc. JUDr. Mgr. Andrea Olšovská, PhD.

Dekanka

Trnavská univerzita v Trnave

Právnická fakulta

Oponentský posudok

Vážená pani dekanke,

v nadväznosti na Vašu požiadavku Vám predkladám oponentský posudok habilitačnej práce

JUDr. Juraj Hamuľák, PhD.: Legal or illegal. Právno-teoretické východiská a aplikačné problémy nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania v Slovenskej republike¹

I.

Problematika pracovného práva je svojou aktuálnosťou a prakticitou vyhľadávanou témou kvalifikačných prác na rôznych vedeckých stupňoch. V prípade predloženej práce je navyše téma obohatená o dlhoročné skúsenosti svojho autora s danou problematikou v doktrínalnej i praktickej (aplikačnej) rovine. Toto spojenie náročnej témy a skúseného autora je nielen využiteľné, praktické v tom najlepšom slova zmysle, ale možno konštatovať, že ide o problematiku latentne aktuálnu s možnosťou jej hlbokého teoretického rozpracovania. Neveľké množstvo **vedeckých** prác z tejto oblasti je toho jasným dôkazom. Fakt, ktorý je potrebné osobitne zdôrazniť, však svedčí v prospech témy vari najviac: problematika nelegálnej práce je tak trochu „nechceným dieťaťom“ slovenského pracovného práva v tom zmysle, že doktrínálne jej bola venovaná pozornosť len minimálne – až doposiaľ. Predložená

¹ Hamuľák, J.: *Legal or illegal. Právno-teoretické východiská a aplikačné problémy nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania v Slovenskej republike* Bratislava: Wolters Kluwer, 139 s.

práca predstavuje dosiaľ jedinú ucelenú prácu minimálne v slovenskej právnej vede, ale i v širšom stredo európskom zábere. A nedá sa nepodotknúť, že nastavila latku veľmi vysoko. So zreteľom na uvedené je preto potrebné výsostne oceniť výber témy, o to viac, že ide o prácu teoretickú a analytickú.

Výber témy vždy závisí na zvolenej optike a metodike vedeckého skúmania, ktoré sú zase odvislé od osobných preferencií a afínít autora. Autor tejto práce sa špecificky sústredil na pomerne neprebádanú oblasť, a túto poníma komplexne, nielen deskriptívne a vnútorne komparatívne, ale analyticky. Na tejto platforme potom autor rozvinul komplexnú prácu, dostatočne hlbokú na to, aby reflektovala problémy (mnohé, iste nie všetky) tejto problematiky.

Možno konštatovať, že práca je z hľadiska svojej témy, no i samotného spracovania, obohatením vedy slovenského pracovného práva, osobitne v segmente nelegálneho zamestnávania. Komplexné spracovanie tejto problematiky absentovalo – z tohto hľadiska je výber témy hodnotený vysoko pozitívne.

II.

Z hľadiska systematiky sa práca člení na šesť kapitol vrátane záveru s úvahami *de lege ferenda*. Vzhľadom na rozsah práce je už na prvý pohľad viditeľná istá nevyhnutná miera selekcie, napriek tomu ide o prácu kompaktnú, vnútorne konzistentnú a systémovo kompaktnú.

Autor správne začína metodologickým úvodom a „vovedením“ do problematiky. Volí metodické postupy svojej práce a nastoľuje hypotézu svojho vedeckého bádania. V ďalšom texte potom túto hypotézu skúma, rozvíja, podrobuje kritickej analýze a s použitím vedeckých metód dospieva k záveru. Metodika vedeckej práce bola dodržaná na veľmi slušnej úrovni. Voči zvolenej systematike, metodologickému inštrumentáriu a vedeckému systému autora nemožno mať zásadnejšie výhrady.

Ťažiskom práce sú pochopiteľne analytické kapitoly popisujúce a analyzujúce jednotlivé aspekty nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania v Slovenskej republike, so širším európskym rozmerom - jednak stav problematiky *de lege lata* deskriptívne zachytávajú v teoreticko-aplikačnom móde, no i analyzujú interpretačné problémy s nimi spojené. Neoddiskutovateľne autor čerpá z bohatej škály svojich praktických skúseností – napokon, tak ako chirurg nemôže písať len o tom, o čom sa dočítal v prácach iných, tak i právnik by mal vnieť svoj vklad do vedy i cez prizmu „svojho“ aplikačného „laboratória“.

Pristavím sa pri dvoch parciálnych problémoch, ktoré zároveň odporúčam ako otázky do habilitačnej vedeckej rozpravy. Tým prvým je načrtnutá problematika postihov za porušenie zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania. Táto problematika by si nepochybne zaslúžila väčší priestor, než aký jej venoval autor. Zaujímal by ma podrobnejší náhľad autora na efektivitu a prípadnú (ne)dostatočnosť mechanizmov kontroly a sankcii v tejto oblasti.

S tým súvisí i ďalší aspekt, ktorý determinuje recentný diskurz, takpovediac celospoločenský. A tým je tzv. zdieľaná ekonomika a problémy, ktoré sú s týmto fenoménom spojené – vidí napríklad autor konotácie vzťahujúce sa na problematiku ním analyzovanú v relatívne čerstvom rozsudku Súdneho dvora EU vo veci Uber? Prípadne existujú doktrínálne náhľady na zmenu uhla pohľadu v dôsledku služieb zdieľanej ekonomiky na segment nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania? Sú to nepochybne výzvy, ktorým doktrína pracovného práva bude musieť čeliť pomerne razantne.

Systematika a štruktúra práce je prehľadná a formálno-logicky správne stratifikovaná. V jednotlivých kapitolách je na vedeckej úrovni podaný výklad jednotlivých inštitútov, resp. jednotlivých parciálnych problémov. Práca je vecne bez chýb.

Obsahová stránka práce splnila to, čo sa od takýchto prác očakáva.

III.

Formálna stránka práce je takisto na vynikajúcej úrovni (vyššia miera zhody s inými prácami a zdrojmi je pochopiteľná, vzhľadom na prevalenciu vlastných autorových prác s nadprahovou mierou zhody). Syntakticko-gramaticky práca nevykazuje zásadné nedostatky. Práca s primárnymi i sekundárnymi prameňmi je na veľmi slušnej úrovni. Okrem monografií je hojne zastúpená i periodická časopisecká literatúra, okrem českej literatúry autor pochopiteľne pracuje i s relevantnými inojazyčnými publikáciami a historickou literatúrou. Práca s judikatúrou je takisto na nadštandardnej úrovni, akceptujem však primárne doktrínálny charakter práce.

Práca je po formálnej stránke pomerne kompaktným celkom, s minimálnymi formálnymi chybami uvedenými vyššie. Je volený správny spôsob citačného indexu s bohatou bibliografiou najmä českej a slovenskej proveniencie.

IV.

Predložená práca predstavuje kvalitnú vedeckú prácu, korešpondujúcu s vedeckou, pedagogickou i publikačnou vyzretosťou autora a nepochybne spĺňa štandardy habilitačných prác. Autor v plnej miere (a opätovne) osvedčil schopnosť samostatnej vedeckej práce na vysokej úrovni. Rozsahom i obsahom je spôsobilá postúpiť na ústnu obhajobu, a stať sa dôstojným podkladom pre udelenie titulu „docent“ v odbore pracovné právo.

So zreteľom na uvedené preto posudzovanú prácu

o d p o r ú ě a m

prijat' ako podklad na habilitačné konanie a po jeho úspešnom absolvovaní udeliť JUDr. Jurajovi Hamuľákovi, PhD. vedecko-pedagogický titul docent v odbore pracovné právo.

Bratislava 4. 1. 2017

Prof. JUDr. ~~Márek Števec~~, PhD.

Posudek k habilitační práci

JUDr. Juraje Hamuláka, PhD. na téma „Legal or Illegal - právně teoretické východiská a aplikačné problémy nelegálnej práce a nelegálného zamestnávania v Slovenskej republike“

Autor si zvolil pro svoji práci stěžejní téma pracovního práva, která je klíčem k následné stavbě pracovněprávních vztahů. Jedná se o náročné a stále ještě dostatečně nerozebrané téma. V souvislosti s neustálým rozvojem forem lidské činnosti, stejně jako podnikání, vyvstává problematika regulace a samotného vymezení legální práce stěžejní.

Hledání míry ochrany takové práce a mezí pro její uplatňování v evropském prostoru je navýsost žádoucím předmětem odborného zkoumání. Práce vyžaduje znalost úpravy práva pracovního, stejně jako specifické úpravy zaměstnanosti. A to vše při schopnosti jejich souladné interpretace a aplikace na modelové situace vznikající v předmětných institutech, to vše na národní i komunitární bázi. Vzhledem k nadnárodní povaze takových vztahů je přínosné vycházet rovněž ze zkušeností v jiných zemích, v právu EU, stejně jako v předmětné judikatuře.

Předložená práce se skládá z pěti základních kapitol, které jsou dále členěny. První část stanoví sociologicko-právní postuláty vymezení legální práce a důvodů pro její ochranu. Část druhá na nezpochybnitelném právu na práci staví předmět pracovního práva - závislou práci za podpory obecně přijímané strategie flexicurity. Část třetí popisuje národní právní úpravu nelegální práce, včetně kontrolní činnosti a předmětných veřejnoprávních sankcí. Náročná část čtvrtá

zohledňuje legalitu práce prismatickým pohledem volného pohybu pracovních sil, potažmo vysíláním zaměstnanců. Část pátá již spíše doplňkově řeší některé související otázky. Práce defiluje závěrečným shrnutím.

Jak je již výše uvedeno, téma práce je velmi dobře zvolené. Vzhledem ke stále sílícím potřebám praxe je myšlenka jeho komplexního zpracování vítaná. Autor dává ucelený přehled zkoumané právní problematiky, vychází z dostatečného množství národních a zahraničních pramenů, s nimiž správným způsobem odborně pracuje a dále je doplňuje vlastním erudovaným pohledem. Vyzdvihnout je třeba širší prostorového záběru při vazbě závislé práce a flexicurity ve snaze vymezit meze legality a legitimacy osobního výkonu práce jednoho subjektu pro subjekt jiný.

Výklad je věcně dostatečný, komplexní, vycházející z právní úpravy de lege lata i judikatury. Výklad se zdaleka nezaměřuje jen na popis právní úpravy, případně její vysvětlení za použití pramenů, autor úpravu hodnotí a vytváří interpretační postupy i dává náměty de lege ferenda. Práce přináší komplexní výklad problematiky nelegální práce na národní i komunitární bázi.

Práce má vysokou úroveň, je komplexní a svědčí o důsledné a systematické i tvůrčí práci autora. Poznámkový aparát je dostatečně využíván, stejně jako prameny. K práci nemám větších připomínek. **Jedná se o zdařilou práci, která splňuje požadavky kladené na práci habilitační.** V rámci habilitační přednášky by bylo vhodné vyjít ze závěrů práce a pokusit se zhodnotit legalitu některých forem sdílených ekonomik (např. „uber“).

POSUDOK OPONENTA HABILITAČNEJ PRÁCE

Názov habilitačnej práce: Legal or Illegal. Právno-teoretické východiská a aplikačné problémy nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania v Slovenskej republike

Autor: JUDr. Juraj Hamulák, PhD.

Oponent: doc. JUDr. Mgr. Andrea Olšovská, PhD., Trnavská univerzita v Trnave, Právnická fakulta, Katedra pracovného práva a práva sociálneho zabezpečenia

Čoraz častejšie možno vnímať snahy o obchádzanie pracovnoprávnej úpravy nielen v rámci existujúcich pracovnoprávných vzťahoch, v ktorých zamestnancom nie sú poskytované základné (a aj dôstojné) pracovné podmienky, ale toto obchádzanie je aj v rovine pokrytia výkonu závislej práce rôznymi typmi obchodnoprávných alebo občianskoprávných zmlúv a neraz aj bez existencie právneho vzťahu. Ako zaujímavé sa javí skúmanie, či prísnejšou právnou (aj pracovnoprávnou) úpravou sa dosiahne náprava neželateľných foriem výkonu závislej práce, alebo to naopak vedie ešte k rozsiahlejšiemu obchádzaniu pracovnoprávnej úpravy.

Preto je téma habilitačnej práce aktuálna. Okrem toho s uvedenou témou habilitačnej práce súvisí aj nový fenomén súvisiaci so štvrtou priemyselnou revolúciou, a to vytvárania tzv. platforiem, v rámci fungovania ktorých sa pomaly vytráca „klasický“ výkon závislej práce a sú snahy faktický výkon práce realizovať dokonca mimo právnych mantinelov.

S prihliadnutím na skutočnosť, že problematike nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania nie je venovaná dostatočná pozornosť vo vedeckej a odbornej literatúre, možno habilitačnú prácu hodnotiť pozitívne, pretože okrem teoretických východísk autor spracoval skúmanú problematiku aj z pohľadu aplikačnej praxe.

V rámci spracovania témy habilitačnej práce autor preukázal schopnosť vedecky pracovať, použil najmä metódy výkladu, analýzy, ako aj syntézy, spracoval skúmanú problematiku nielen z pohľadu právnej úpravy de lege lata, ale aj formuloval návrhy de lege ferenda. Práca aj po formálnej stránke spĺňa kritériá kladené na tento druh práce. Autor pri

spracovaní problematiky použil dostatočné množstvo zdrojov a prínosné je spracovanie relevantnej rozhodovacej činnosti súdov.

Ako vyplýva aj z úvodu tohto posudku, autor si ako tému zvolil veľmi aktuálnu a obzvlášť náročnú tému pracovného práva, ktorá rezonuje v spoločnosti, predovšetkým z dôvodu neustále sa meniacich vzťahov na trhu práce. Je potrebné poznamenať, že sa jedná o stále vedecky neprebádanú problematiku a preto výber autora je potrebné hodnotiť pozitívne. A preto možno aj spracované dielo vnímať ako základ pre rozpracovanie ďalších, nových výziev, ktoré pre pracovné právo predstavuje vývoj informačných technológií, či „nezamestnateľnosť“ určitých kategórií fyzických osôb, alebo aj nedostatok pracovných síl v niektorých segmentoch trhu práce (a s tým súvisiaca otázka „náboru“ cudzincov).

Habilitačná práca pozostáva z piatich kapitol, ktoré sa ďalej členia na príslušné podkapitoly. V prvej kapitole „Všeobecné východiská“ sa autor venuje právno-teoretickému vymedzeniu skúmanej problematiky, pričom podrobne rozoberá otázky týkajúce sa pojmového vymedzenia súvisiacich inštitútov. Autor sa zamýšľa nad spoločenským rozmerom nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania a analyzuje dôvody ich „realizácie“ predovšetkým vo väzbe na problém zamestnanosti, resp. nezamestnanosti, pričom podčiarkuje úlohu pracovného práva ako takého pri regulácii pracovnoprávných vzťahov aj s prihliadnutím na tzv. legislatívu ochrany zamestnanosti.

V druhej kapitole „Ústavnoprávne a zákonné východiská problematiky nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania“ prináša autor pohľad na skúmanú problematiku skrze ústavnoprávne a zákonné východiská, ako je právo na prácu, či inštitúty reprezentujúce v súčasnosti etablovanú myšlienku flexicurity pracovného práva. Autor analyzuje pojem závislá práca ako predpoklad zákonnej realizácie ľudskej práce a to tak z pohľadu práva Európskej únie, ako aj právneho poriadku Slovenskej republiky, pričom tento pojem konfrontuje s otázkami spojenými s pojmom podnikanie, resp. švarcsystém v podmienkach Slovenskej republiky (okrem nútených živností je časté aj fungovanie tzv. jednoosobových spoločností s ručením obmedzeným, kedy fakticky konateľ vykáva pre odberateľa „klasickú“ závislú prácu). Práve vymedzenie pojmu závislej práce je kľúčovým pre nastavenie posudzovania právneho vzťahu, v rámci ktorého dochádza k výkonu nejakej činnosti, práce či už z pohľadu súkromného alebo

verejného práva (najmä z pozície kontrolnej činnosti inšpektorátov práce). Na príklade agentúrneho zamestnávania bližšie špecifikuje skúmanú problematiku na podklade právneho postavenia agentúr dočasného zamestnávania, resp. podmienok realizácie dočasného pridelenia (možno konštatovať, že agentúrne zamestnávanie je častým „prostriedkom“, ktorým sa obchádzajú „klasické“ pracovné pomery, u mnohých zamestnávateľských subjektov sú agentúrne zamestnanci ako jediná kategória výrobných zamestnancov a kmeňoví zamestnanci pôsobia len ako potrebná administratívna podpora).

Tretia kapitola „Právna úprava nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania“ je venovaná otázkam spojeným s hmotnoprávnym vymedzením pojmov i aktuálnemu stavu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania v Slovenskej republike, pričom autor analyzuje samotný kontrolný mechanizmus dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania a následné sankcie za porušenie tohto zákazu. Autor sa podrobne v tejto kapitole venuje aj parciálnej otázke, ktorá sa týka výšky pokút zo strany inšpekcie práce za nelegálne zamestnávanie.

V štvrtej kapitole „Voľný pohyb pracovných síl, vysielanie zamestnancov v Európskej únii a nelegálna práca“ sa autor podujal vystaviť skúmanú problematiku konfrontácii s piliermi práva Európskej únie a to tým, že otázky nelegálneho zamestnávania podrobil hlbšej analýze vo väzbe nielen na slobodu pohybu pracovných síl, ale aj neustále sa vyvíjajúci problém voľného pohybu služieb v rámci spoločného trhu práce krajín Európskej únie. Autor sa zameral predovšetkým doktrínálne na problematiku nejednotnosti pojmoslovia, ako aj na obsahovú stránku spomínaných slobôd. S použitím relevantnej judikatúry autor bližšie špecifikoval aktuálne problémy ich praktickej realizácie a podčiarkol vývoj doktríny v oblasti vysielanie pracovníkov v rámci poskytovania služieb v krajinách Európskej únie.

Piata kapitola „Aplikačné problémy“ už aj vo väzbe na samotný názov posudzovanej práce poskytuje pohľad na konkrétne aplikačné problémy v rámci analyzovanej témy, pričom autor s použitím konkrétnych poznatkov z praxe zvyrazňuje aktuálnosť a zložitosť problematiky skrze osobitosti a nedokonalosti právnej úpravy v rámci ich praktickej realizácie v spoločnosti. S nelegálnym zamestnávaním súvisí aj otázka prihlasovania zamestnancov do príslušného registra Sociálnej poisťovne zamestnávateľom. Ako vhodná sa tu javí polemika o tom, či táto povinnosť nie je nastavená prísne, na strane druhej, či by „zjemnenie“ tejto právnej úpravy

neprinieslo negatívne následky (je možné uvažovať o nastavení lehoty v rozmedzí niekoľkých dní?). Podrobnejšiu pozornosť venuje následne autor zamestnávaniu cudzincov.

Záver

Vzhľadom na tému habilitačnej práce by som si pri obhajobe habilitačnej práce dovolila požiadať autora, aby sa vyjadril k problematike definície závislej práce zakotvenej v Zákonníku práce.

Na základe vyššie uvedených skutočností konštatujem, že predložená práca spĺňa kritériá vyžadované pre habilitačné práce, odporúčam prácu na obhajobu a navrhujem, aby bol JUDr. Jurajovi Hamuľákovi, PhD. udelený po úspešnej obhajobe vedecko-pedagogický titul "docent" v odbore pracovné právo.

Tрнава 8. 1. 2018

doc. JUDr. Mgr. Andrea Olšovská, PhD.